

Вакцинація під час пандемії COVID-19

Відповіді Європейського бюро ВООЗ
на найчастіші питання лікарів і батьків

Поширення нової коронавірусної інфекції створило кризу в системах охорони здоров'я в усьому світі. Постраждали і програми з вакцинації. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) і Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) висловлюють стурбованість щодо зниження охоплення дітей профілактичними щепленнями. Проблеми були і до появи нової коронавірусної інфекції. Протягом останніх 10 років рівень охоплення дітей профілактичними щепленнями так і не перевищив 85% [1].

Ця загальносвітова тенденція є особливо небезпечною для України, яка вже мала нещодавно спалах кору, що виник через появу великого прошарку нещеплених осіб. Суттєвий спад вакцинації в нашій країні спостерігався з 2008 по 2016 р., що було пов'язано як з популярністю антивакцинаційних рухів, так і з проблемами із забезпеченням вакцинами [2]. З 2017 р. ситуація почала поступово покращуватись, але пандемія внесла свої корективи.

За даними Центру громадського здоров'я (ЦГЗ) МОЗ України, цього року рівень охоплення щепленнями значно нижчий за показники минулого року. Так, першу дозу вакцини від кору, епідемічного паротиту і краснухи (КПК) станом на 1 червня 2020 р. отримали лише 28,3% дітей віком 1 рік (за аналогічний період у 2019 р. – 41,9%). Значно менше дітей отримали і три дози вакцини проти дифтерії, правця та кашлюка (АКДП). При цьому в 2020 р. було зареєстровано 12 випадків захворювання на правець, з них половина – в дітей віком від 10 до 17 років.

Якщо навесні причина спаду полягала в призупиненні вакцинації в багатьох областях України, то зараз, після відміни суворих обмежень, деякі батьки продовжують відкладати вакцинацію дитини через побоювання щодо можливих ризиків. Щоб спростувати міфи про щеплення в період пандемії COVID-19, публікуємо відповіді на питання, що часто виникають у медичних працівників і батьків, підготовлені Європейським бюро ВООЗ.

Вакцинація під час пандемії COVID-19: питання та відповіді для медпрацівників

1. Чи безпечно щеплювати дітей під час пандемії COVID-19?

Так. Потенційний контакт з інфекційним захворюванням не є протипоказанням для планової імунізації. Відповідно, пандемія COVID-19 не створює які-небудь специфічні ризики, пов'язані з вакцинацією. Планову імунізацію слід продовжувати, наскільки це можливо, а також наскільки дозволяють заходи проти пандемії COVID-19. Проте необхідно забезпечити дотримання

стандартних заходів інфекційного контролю, для того щоб максимально знизити ризик передачі COVID-19 серед співробітників і відвідувачів установ.

ВООЗ рекомендує проводити планову вакцинацію відповідно до Календаря щеплень навіть під час пандемії COVID-19. Особливо важливою є вакцинація дітей, які повинні отримати всі вакцини, передбачені Календарем щеплень, при народженні та в перші 2 роки життя. Ці вакцини можуть бути різними в різних країнах залежно від національних рекомендацій. Якщо будь-які послуги з імунізації були припинені, їх необхідно відновити якомога швидше і запропонувати надолуження щеплень [2]. Своєчасна вакцинація є надзвичайно важливою для забезпечення надійного захисту дітей раннього віку від важких, загрозливих для життя інфекційних захворювань, а також для того, щоб уникнути накопичення нещеплених груп населення і потенційної втрати колективного імунітету [1].

2. Чи підвищує вакцинація ризик інфікування або розвитку захворювання COVID-19 у дитини?

Ні. Наразі немає доказів того, що вакцинація підвищує ризик інфікування дитини COVID-19 або впливає на перебіг захворювання. Вакцинація проти одного захворювання не послаблює імунну відповідь людини на інше захворювання [3–5]. Більш того, планова вакцинація дітей під час пандемії COVID-19 захистить їх від вакцинокерованих інфекцій (ВКІ). Дотримання належних заходів інфекційного контролю під час сесій імунізації дасть змогу звести до мінімуму потенційний ризик зараження дітей COVID-19.

3. Чому вакцинація особливо важлива під час пандемії COVID-19?

Будь-які перебої в наданні послуг з імунізації, навіть на короткий час, призведуть до того, що населення, і особливо діти, виявляться схильними до ВКІ [6]. Зростання числа сприйнятливих осіб поставить під загрозу колективний захист населення і збільшить імовірність спалахів ВКІ. Такі спалахи можуть призвести до захворювань і летальних наслідків, а також до збільшення навантаження на системи охорони здоров'я, які й без того відчувають величезну напругу у зв'язку із заходами у відповідь на спалах COVID-19.

4. Чи небезпечно щеплювати дитину під час інкубаційного періоду COVID-19?

Ні. Загальний принцип, який також застосовується до COVID-19, полягає в тому, що вакцинація не створює будь-які відомі ризики для особи, яка була в контакті з інфекційним хворим чи знаходиться в інкубаційному періоді захворювання [1, 7]. Це означає, що вакцинація

не вплине на перебіг COVID-19 у дитини, яка могла бути інфікована, але не мала симптомів захворювання в момент вакцинації, або в дитини, яка могла бути інфікована COVID-19 незабаром після вакцинації. Потенційне інфікування дитини COVID-19 також не вплине на безпеку або ефективність проведеної вакцинації.

5. Чи є зараження COVID-19 протипоказанням до вакцинації?

Хоча легкі симптоми захворювання (наприклад, лихоманка або кашель), які можуть спостерігатись і при COVID-19, не обов'язково є протипоказанням до вакцинації [1], надзвичайно важливим є те, щоб кожен, у кого тест на COVID-19 виявився позитивним, залишався ізольованим відповідно до національних рекомендацій, щоб не допустити зараження інших і поширення вірусу SARS-CoV-2.

6. Через який термін дитину, що перенесла COVID-19, можна щеплювати вакциною КПК?

На даний момент немає конкретних доказів потенційного впливу COVID-19 на формування імунної відповіді на вакцинацію або навпаки. Не існує жодних додаткових застережень щодо використання живих атенуйованих вакцин, у тому числі вакцини КПК, у дітей з перенесеною SARS-CoV-2-інфекцією. Підстави для відкладання щеплення живими вакцинами є лише у реконвалесцентів кору та вітряної віспи. У цих випадках живі вакцини можна вводити через 4 тиж від початку захворювання, що пов'язано з тимчасовим зниженням клітинно-опосередкованого імунітету.

Дітям, які мали лабораторно підтверджений діагноз COVID-19, необхідно відкласти рутинну вакцинацію, доки вони не відповідатимуть критеріям припинення ізоляції. Для осіб, що мали клінічні прояви коронавірусної інфекції, цей період становить 10 днів з появи перших симптомів та не раніше ніж через 3 дні після нормалізації температури тіла і зникнення респіраторних симптомів. Для дітей з безсимптомним перебігом інфекції період ізоляції становить 10 днів після отримання позитивного результату тесту.

Проведення тестування на COVID-19 перед плановою вакцинацією наразі не є обов'язковою вимогою або рекомендацією.

Вакцинація під час пандемії COVID-19: питання і відповіді для батьків

1. Чи варто робити щеплення моїй дитині під час пандемії COVID-19?

Так, важливо, щоб ваша дитина вчасно отримала всі планові щеплення; вони захистять її від багатьох небезпечних захворювань зараз і в майбутньому. Слідкуйте за рекомендаціями органів охорони здоров'я вашої країни: з них ви дізнаєтесь, де і коли можна пройти вакцинацію. Якщо через заходи, що діють у відповідь на COVID-19, послуги з імунізації у вашому регіоні тимчасово припинені, щойно вони будуть відновлені, переконайтеся в тому, що ваша дитина отримала всі пропущені дози.

2. Чи безпечно вакцинувати мою дитину під час пандемії COVID-19?

Так, ваша дитина може бути щеплена. COVID-19 не створює будь-який специфічний ризик, пов'язаний з вакцинами або вакцинацією.

3. Нам сказали, що через COVID-19 слід залишатися вдома якомога більше. Чи слід відкласти щеплення моїй дитині до закінчення пандемії?

Ні. Важливо продовжувати своєчасно вакцинувати вашу дитину, наскільки це можливо, навіть під час пандемії COVID-19. Органи охорони здоров'я роблять усе можливе, щоб служби імунізації продовжували працювати, оскільки імунізація є важливою частиною системи громадського здоров'я. Крім того, максимально здоровий початок життя є невід'ємним правом вашої дитини. У спільнотах, де введено фізичне дистанціювання, органи охорони здоров'я вживають заходів для зведення до мінімуму ризику передачі COVID-19 під час сесій імунізації, наприклад, шляхом скорочення часу очікування та виділення окремих зон в установі. З огляду на необхідність послуги з імунізації можуть бути тимчасово припинені. У таких випадках надолуження імунізації буде запропоновано, щойно установа повернеться до нормального функціонування.

4. Чи здатні вакцини для планової імунізації захистити мою дитину або мене від зараження COVID-19?

На даний час немає доказів того, що вакцинація проти інших захворювань, таких як поліомієліт або туберкульоз, може запобігти зараженню COVID-19 або знизити тяжкість симптомів захворювання. Переконавшись у тому, що ви і ваша дитина отримали всі планові щеплення, ви зможете захистити себе і свою дитину від інших інфекційних захворювань.

5. Чи може моя дитина отримати планові щеплення, якщо в неї кашель або лихоманка (а тест на COVID-19 не проводився)?

Якщо ваша дитина погано себе почуває, обов'язково повідомте про це свого лікаря, перш ніж доставити її в медичний заклад. Ваш лікуючий лікар порадить, чи слід відкласти вакцинацію.

6. Що робити, якщо в моєї дитини результат тесту на COVID-19 позитивний, але симптоми захворювання не важкі?

Хоча слабо виражені симптоми захворювання не обов'язково є протипоказанням до вакцинації, надзвичайно важливим є те, щоб кожна людина з позитивним результатом тесту на COVID-19 залишалась ізольованою; це виключить зараження інших, а також поширення вірусу.

7. Що робити, якщо моя дитина потенційно заражена COVID-19, але симптоми відсутні? Чи може вакцинація негативно вплинути на одужання від інфекції?

Ні. Вакцинація проти одного захворювання не послабляє імунну відповідь людини на інше захворювання. Немає ніяких даних про те, що будь-яка планова вакцинація підвищує ризик зараження вашої дитини COVID-19 або якимось чином впливає на його реакцію на захворювання. З іншого боку, пропущена або відкладена вакцинація дійсно створює серйозний ризик, оскільки дитина стає вразливою для багатьох небезпечних захворювань, яким запобігають за допомогою вакцинації.

Список літератури – у редакції